

Sygn.akt III AUa 839/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Teresa Suchcicka

SA Sławomir Bagiński

Protokolant: Ewa Daniluk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 marca 2019 r. w B.

sprawy z odwołania M. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rentę rodzinną

na skutek apelacji wnioskodawczyni M. O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 17 października 2018 r. sygn. akt V U 402/18

I. oddala apelację;

II. przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. - na podstawie art. 477¹⁰ §2 k.p.c. żądanie ubezpieczonej zawarte w apelacji z dnia 27 listopada 2018 r., jako wniosek o prawo do renty socjalnej;

III. zasądza od Skarbu Państwa (Sąd Apelacyjny w Białymstoku) na rzecz adwokata Ł. S. prowadzącego Kancelarię Adwokacką w E. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem i 60/100) złotych w tym 27,60 zł należny podatek od towarów i usług - tytułem zwrotu wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu .

SSA Teresa Suchcicka SSA Marek Szymanowski SSA Sławomir Bagiński

Sygn. akt III AUa 839/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 9.03.2018r. odmówił przyznania M. O. prawa do renty rodzinnej po ojcu J., ponieważ komisja lekarska nie uznała jej za całkowicie niezdolną do pracy.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona zarzuciła organowi rentowemu dokonanie błędnej oceny stanu jej zdrowia. Na podstawie tego zarzutu zażądała jego zmiany i przyznania renty.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 17 października 2018r.

odwołanie oddalił. Sąd Okręgowy ustalił, że ojciec ubezpieczonej J. O. zmarł 3.01.2011r. w B.. Lekarz orzecznik orzeczeniem z 1.02.2018r. nie uznał wnioskodawczyni za całkowicie niezdolną do pracy. Podobnie oceniła jej stan zdrowia komisja lekarska. Lekarz psychiatra w zaświadczeniu o stanie zdrowia podała, że ubezpieczona choruje na zaburzenia schizotypowe i na mieszane zaburzenia osobowości. W celu ustalenia stopnia niezdolności do pracy Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego psychiatry.

Dr E. P. przeprowadziła wywiad z (...), zapoznała się z jej dokumentacją i zbadała ją. Rozpoznała u ubezpieczonej schizofrenię niezróżnicowaną i mieszane zaburzenia osobowości. Leczenie na żądanie rodziny podjęła w 2003r. Leczyła się niesystematycznie. W Klinice (...) przebywała od 6.07. do 31.08.2012r. Następnie była leczona na oddziale zaburzeń nerwicowych (22.02.-10.05.2013r.). Wg biegłej badana od wielu lat nie funkcjonuje w sposób prawidłowy. Z trudem wykonuje prace domowe. Aktualny stopień nasilenia objawów psychopatologicznych czyni ją całkowicie niezdolną do pracy. W jej przypadku nie wystąpił nagły i ostry początek choroby. Choroba rozwijała się stopniowo w postaci rozkojarzenia, zaburzeń pamięci, uwagi, trudności z wyciąganiem właściwych wniosków. Zdaniem biegłej, naruszenie sprawności organizmu wnioskodawczyni nastąpiło przed 31.08.1996r.

Organ rentowy zarzucił biegłej, że do takiego wniosku doszła w sposób dowolny. Ustalenie wstecznej daty powstania niezdolności do pracy możliwe jest na podstawie dokumentacji lekarskiej. Wnioskodawczyni takowej nie posiada.

Na żądanie Sądu LO im. B. T. w B. podało, że (...) maturę zdała 24.05.1996r. W roku szkolnym 1995/96 opuściła 62 godziny – w tym 25 godzin bez usprawiedliwienia. Sąd Okręgowy w związku z zarzutami organu rentowego wysłuchał biegłą E. P. na rozprawie w dniu 17.10.2018r., gdzie podała

oświadczyła, że nie może potwierdzić powstania u M. O. całkowitej niezdolności do pracy w czasie nauki w szkole średniej. Ukończenie nauki w terminie i mała ilość nieobecności w ostatnim roku wskazuje, że nie miała wówczas problemów ze zdrowiem..

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 68 ust.1 ustawy z dnia 17.12.1998r. dziecko własne ma prawo do renty rodzinnej bez względu na wiek, jeżeli stało się całkowicie niezdolne do pracy do ukończenia 16 lat lub do ukończenia nauki w szkole. Sąd Okręgowy przyjął, wnioskodawczyni ukończyła naukę po zdaniu egzaminu dojrzałości, a nie wraz z końcem roku szkolnego 1995/1996r.

Sąd Okręgowy w okolicznościach sprawy nie uznał za istotną złożonej w toku postępowania dokumentacji lekarskiej z 2013 i 2018r. W świetle tej dokumentacji - onkologiczna konsultacja genetyczna z 1.04.2013r. potwierdziła w DNA istnienie (...) 1 mutation. (...) Centrum (...) w S. rozpoznało u ubezpieczonej rodzinne nagromadzenie się nowotworów. 30.05.2018r. w B. Centrum Onkologii zostało wykonane badanie histopatologiczne. Sąd Okręgowy wskazał jednak, iż wnioskodawczyni nie przedstawiła żadnego dowodu dotyczącego istnienia podejrzenia zachorowania na raka w 1996r. Ewentualne pogorszenie stanu zdrowia kilkanaście lat po ukończeniu nauki nie mogło doprowadzić do uwzględnienia odwołania.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonej za niezasadne i dlatego oddalił je na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Odwołująca zaskarżyła powyższy wyrok w całości apelacja nie precyzując w niej zarzutów wniosła jego uchylenie i przenalizowanie opinii biegłej P. , którą skarżąca uznała za korzystną dla siebie, a która to opinia w wersji podstawowej stwierdzała całkowitą niezdolność do pracy na rok od dnia złożenia wniosku o rentę, z powodu naruszenia sprawności organizmu powstałego przed dniem 31.08.1996r.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu

Apelacja błędnie interpretując - uznaje za korzystną dla siebie opinię biegłej psychiatry stwierdzającą całkowitą niezdolność do pracy od 28.12.2017r. (złożenia wniosku) na okres jednego roku, w związku z naruszeniem sprawności organizmu które mogło powstać przed 31.08.1996r. Taka treść opinii mogłaby wprawdzie dawać podstawy do rozważania spełnienia przesłanek prawa do renty socjalnej, o której mowa w art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U.2018.1340 j.t.), ale nie daje jednak podstaw do przyjęcia spełnienia przesłanki całkowitej niezdolności do pracy koniecznej do nabycia przez dziecko renty rodzinnej po rodzicu, w przypadku wnioskodawczyni po ojcu J. O. zmarłym 3 stycznia 2011r. . Zgodnie art. 68 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017, poz. 1383 ze zm.) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1) do ukończenia 16 lat;

2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do

osiągnięcia 25 lat życia, albo

3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

W przypadku wnioskodawczyni urodzonej 3 kwietnia 1977r. w grę wchodzić może tylko punkt 3, a zatem nabycia prawa do renty bez względu na wiek pod warunkiem legitymowania się całkowitą niezdolnością do pracy powstałą w okresach wymienionych w pkt 1 lub 2. Przypomnieć wypada, iż zgodnie z art. 12 ust. 2 te samej ustawy całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

Wykładnia literalna - dominująca w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych - art.68 ust 1 pkt 3 ustawy nie może prowadzić do innych wniosków niż ten, że warunkiem nabycia prawa do renty rodzinnej bez względu na wiek jest powstanie całkowitej niezdolności do pracy i do samodzielnej egzystencji albo tylko całkowitej niezdolności do pracy w okresie do ukończenia 16 roku życia (art 68 ust. 1 pkt 1 ustawy) lub w okresie do ukończenia nauki nie później niż do ukończenia 25 roku życia (art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy). Regulacja ta jest relatywnie jasna i posługuje się w zakresie określenia granic czasowych wyraźnymi znacznikami ukończenie 16 i 25 lat, co akceptuje też utrwalone w tym zakresie orzecznictwo (por. w tym zakresie wyrok SN z dnia 24 stycznia 2006 r., I UK 116/05, OSNPUSiSP 2007, nr 1-2, poz. 24 oraz uchwała 7 sędziów SN z dnia 29 września 2006 r., II UZP 10/06, OSNPUSiSP 2007, nr 5-6, poz. 75 ; wyroki SN: z dnia 10 października 2006 r. I UK 85/06, LEX nr 950607; z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 274/06, LEX nr 936836; z dnia 9 maja 2007 r., I UK 353/06, LEX nr 898849).

Z akt sprawy wynika, iż wnioskodawczyni zakończyła swoją edukację na poziomie Liceum Ogólnokształcącego w B., kończąc je w dniu 29 maja 1996 r, uprzednio w dniu 24 maja 1996r. zdając maturę (k. 52 informacja z tego Liceum) . Oznacza, to, że w przypadku wnioskodawczyni konieczną przesłanką nabycia prawa do renty rodzinnej jest powstanie u niej całkowitej niezdolności do pracy najpóźniej w dniu 29 maja 1996 r. czyli w dniu ukończenia nauki. Opinia biegłej psychiatry przyjmuje istnienie tej niezdolności od dnia zgłoszenia wniosku w rentę rodzinną, tj. od 28 grudnia 2017r. co wbrew apelacji nie świadczy o spełnieniu przesłanki powstania całkowitej niezdolności do pracy w okresie uprawniającym do nabycia renty rodzinnej. Sam fakt, że w opinii pisemnej, biegła wskazała, iż samo schorzenie (naruszenie sprawności organizmu) mogło powstać przed 31.08.1996r. (co zapewne o rozumiała jako datę ukończenia nauki – zakończenia roku szkolnego) nie przekłada się w żaden sposób na istnienie niezdolności do pracy, zwłaszcza wymaganej całkowitej niezdolności do pracy. Co więcej w okolicznościach niniejszej sprawy i w świetle samej opinii biegłej wynika, że brak jest jakichkolwiek dokumentów wskazujących na leczenie odwołującej się przed 2003r. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w sprawach o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ustalenie wstecznej daty jej powstania, spowodowanej schorzeniami o charakterze samoistnym, powinno następować na podstawie dokumentacji lekarskiej, pochodzącej z okresu, na który ma być ustalona ta data lub okres, przy czym im okres ten jest odleglejszy, tym bardziej dokładna powinna być dokumentacja lekarska. Nie dotyczy to tylko przypadków kalectw lub schorzeń, które według wiedzy lekarskiej uznane są za wrodzone

lub istniejące od dzieciństwa, a także widocznych następstw urazów (wypadków) lub ubytków anatomicznych, których czas powstania można dowodzić wszystkimi dostępnymi dowodami (por. tym zakresie wyroki Sądu Najwyższego : z dnia 6 września 1995 r., II URN 32/95, OSNAPiUS 1996/6/87; z dnia 8 listopada 1995 r., II URN 40/95 ,OSNAPiUS 1996/11/159; z dnia 24 stycznia 1996 r., II URN 59/95,OSNAPiUS 1996/13/190; z dnia 6 czerwca 1997 r., II UKN 169/97, OSNAPiUS 1998/8/253; z dnia 27 maja 1998 r. II UKN 71/98,OSNP 1999/12/404; z dnia 9 grudnia 1997 r., II UKN 385/97, OSNAPiUS 1998/19/583; z dnia 6 grudnia 1996 r., II UKN 31/96,OSNAPiUS 1997/ 14/259; z dnia 4 marca 1998 r. , II UKN 534/97, OSNP 1999/4/146; z dnia 5 czerwca 2001 r., II UKN 404/00 , LEX nr 1212634; z dnia 19 lipca 2001 r., II UKN 495/00, LEX nr 1191290; z dnia 17 maja 2001 r. II UKN 365/00 , OSNP 2003/3/74) . Uwzględniając zatem fakt podjęcia pierwszego leczenia dopiero w 2003 r. fakt, iż wnioskodawczyni wykonywała po ukończeniu szkoły aktowość zawodową (nadal pracowała w chwili złożenia wniosku o rentę rodzinną) - nie ulega wątpliwości, iż opinia biegłej psychiatry nie stwierdzająca u niej całkowitej niezdolności do pracy w dacie ukończenia nauki w szkole średniej jest trafna.

Jak wcześniej wspomniano, wzmianka biegłej w opinii, iż aktualnie stwierdzona niezdolność do pracy może być skutkiem znacznie wcześniejszego naruszenia sprawności organizmu może uzasadniać złożenie przez wnioskodawczynię ewentualnego wniosku o rentę socjalną na zasadach określonych w ustawie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U.2018.1340 j.t.). Z kolei dokumentacja onkologiczna pochodząca z 2013 i 2018 może mieć znaczenie do aktualnego określenia niezdolności pracy na przyszłość. Może zatem być podstawą do złożenia wniosku o rentę na zasadach ogólnych na podstawie art 57 i 58 w zw. z art 12 i 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t.: Dz.U. z 2017, poz. 1383 ze zm.).

Jak wiadomo w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie - art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314/09, LEX nr 604214; wyrok SN z dnia 29 listopada 2017 I UK 181/17). Stosując tę regułę w niniejszej sprawie trzeba uwypuklić, że sądy obu instancji nie były uprawnione do orzekania o prawie do innej renty niż rentę rodzinną, bo jej tylko dotyczyła zaskarżona decyzja odmowna z dnia 9 marca 2018r.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.

Ponieważ z treści apelacji z dnia 27 listopada 2018 r. wynika, iż odwołująca się choć literalnie tego nie formułuje to powołuje się na spełnienie przesłanek prawa do renty socjalnej (art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, Dz.U.2018.1340 j.t. tj. istnienie całkowitej niezdolności do pracy wywołanej naruszeniem sprawności organizmu powstałym w okresie nauki) Sąd Apelacyjny uznał za zasadne przekazanie tego żądania jako nowego wniosku na podstawie art. 477¹⁰ §2 k.p.c. o prawo do renty socjalnej do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B..

O wynagrodzeniu i adwokata z urzędu orzeczono podstawie § 2 i § 16 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016.1714).